

Cu cât cunoști mai multe despre realizările lui Peterson, despre stilul lui de muncă și de viață, despre reușitele lui creativ-intelectuale... cu atât admirația față de el este mai mare. Constați cum un om simplu prin condiția lui socio-financiară, prin pasiunea pe care o are față de natură, devine pas cu pas o somitate a domeniului naturalistic, lăsând în urmă o operă pe care nu au putut să o realizeze “marii savanți de renume internațional” care ocupau diferite poziții și funcții, care mai de care mai pompoase și mai lipsite de vigurozitate intelectuală. Deși emblematică pentru activitatea lui Peterson este creativitatea artistică grafică – manifestată prin desenele și picturile lui despre păsări... totuși el a produs valoare și în domeniul fotografierii, al filmului naturalistic și era un bun eseist-scriitor. A creat sute de articole și zeci de cărți frumos ilustrate – și partea lor de text este remarcabilă. A scris numeroase eseuri despre natură, mai ales despre păsările diferitelor zone, despre simbolistica aripatelor în arte din vest și din orient, despre fotografierea păsărilor și a naturii șamd... extraordinar de variate scrieri. Probabil că ar merita să fie o preocupare a experților actuali ca din când în când să citească câte una dintre acele texte, pentru a putea vedea cam cum se definește o operă naturalistică de valoare – care să persiste mult dincolo de perioada activă a autorului.

Să luăm ca exemplu stilul textelor din determinatoarele de păsări. Tonul personal al scrierilor în care se adresează direct cititorului-determinatorului, subliniind ce să observe, la ce să fie atent, inclusiv zicând de grupuri și specii la care nici măcar experții nu prea sunt capabili să determine cu exactitate fiecare exemplar... îl fac să pară firesc, prietenos, natural. Abordarea stilistică prin care sunt descrise viu senzațiile întâlnirii acelei specii de pasăre, experiența vizuală și auditivă, stilul comportamental al vietății în cauză, oferă autenticitate și dinamism. Adică, nu este un text sec, de la care să îți tai venele sau ceva ce să te plictisească în primele câteva secunde.

„Unlike other guide writers, Peterson created a voice. Birdwatchers brought more than a book with them in the field; they felt the presence of another person when they read their Peterson guides. That person was authoritative, helpful, engaging, and personal. He kept them entertained and sometimes amused, and he taught them to know the birds, to both identify them and to identify with them. Any observer schooled by the early Peterson field guides, when identifying a Henslow's sparrow for the first time, would immediately remember Peterson's description of the bird's song: “The Henslow's perches atop a weed, from which it utters one of the poorest vocal efforts of any bird; throwing back its head, it ejects a hiccupping tsi-lick. As if to practice this ‘song’ so that it might not always remain at the bottom of the list, it often hiccoughs all night long.” In the 1980 edition, this passage was slashed to “Song, a poor vocal effort; a hiccupping tsi-lick. May sing on quiet nights.” For a while at least, bird identification, as a result of Peterson's unique language and style, had become bird recognition.” pg. 114, Roger Tory Peterson – A Biography, Douglas Carlson, University of Texas Press, Austin, 2007.

Se poate constata că descrierea nu este standardizat-academică, închistată în formulări seci și reci, utilizând cuvinte de specialitate care să îl îndepărteze pe om cât mai repede... ci din contră, este o abordare lejeră, destinsă, non-formală, amuzantă chiar. Multe dintre descrierile păsărilor, apărute în fel și fel de publicații, au tente lirice, destul de poetice prin formulare... nicidecum nu academic-standardizate. Se simte omul care privește natura și se minunează de ea, cumva se percepe că autorul nu face acea activitate naturalistic-didactico-pedagogică pentru că asta e meseria lui din care trăiește – ci indiferent de asta... el este mai mult copilul care deschide larg ochii spre Lume și exclamă: ooau ce frumos! În descrieri lui despre păsări simți nu doar prezența obiectului de studiu, ci și prezența minții și a sufletului celui care povestește.

„The responsibilities of life seem to rest lightly on the Goldfinch’s sunny shoulders. All year round it jaunts merrily over the countryside, sprinkling down its musical notes as it goes. No bird sings with greater ecstasy or abandon. ... No bird seems to enjoy the sociability of the flock more.” pg. 80, Roger Tory Peterson – A Biography, Douglas Carlson, University of Texas Press, Austin, 2007.

Este bine că ornitologul Peterson, deși este focalizat pe avifaună în mare parte din activitatea lui de zi de zi – concentrare fără de care nu putea să ajungă la nici un fel de performanță în domeniu, totuși nu este atât de obtuz încât să nu vadă și altceva... adică restul naturii, amploarea fenomenelor, priveliștea peisajelor prin care existăm. Prin descrierea landșafturilor, el așează iubitele lui păsări în contextul ecosistemic din care ele fac parte... dar citind textul, la fel de bine se simte și prezența ornitologului, a celui care încearcă să descopere... a gentilomului care se minunează de ceea ce îi este dat să vadă, să audă, să perceapă, să înțeleagă. Utilizarea variatelor epitețe, face ca descrierile peisajelor să prindă viață; frazele ajung să poată contura o imagine mentală a locurilor respective, cititorul simte ceea ce este caracteristic, important și esențial în acel spațiu vital.

“His first view is a landscape that reveals his painter’s eye: “As our horses come to halt on the crest of one of the desert ranges, the insatiate eye commands a great domain. ... Range upon range of mountains fall away into the blue distance. Their summits are dark with evergreens, while lower down, the sparse brown oaks straggle to the desert’s edge. Purple-blue shadows on the steep slopes mark the gorges where the water from bursting clouds plunges down during the rainy season, taking much of the mountain along, to be piled in a fan of boulders and gravel

at the canyon's mouth." (...) "So let's go down, down through the yellow pines where the red-faced western tanager sings its husky phrases, the big Steller's jay cries shook shook shook and pygmy nuthatches swarm over the rough branches; down into the steep-banked canyon where those two unbelievable warblers live – the painted redstart and the red-faced warbler – the only warblers north of the Mexican border that are decorated with intense rosy red; down still further where the oaks take over and a new jay, one without a crest, the Arizona jay, dominates the scene, and where lives the bridled titmouse with a harlequin pattern upon its face, and the little olivaceous flycatcher, the saddest voice in the Arizona woods; down past all of these to where the big sycamores shade the widening streambed, where big sulphur-bellied flycatchers creak like unoiled wheelbarrows in excited duet; and on down through the rocky gap at the canyon's mouth where the last few sycamores trail out across the flats." pg. 126-127, Roger Tory Peterson – A Biography, Douglas Carlson, University of Texas Press, Austin, 2007.

Citind acest tip de texte scrise de Peterson, te poți întreba, oare nu a fost benefic pentru el... și implicit pentru noi... că nu a mers la facultate... ci până la bătrânețe a rămas un copil care privește Lumea la modul acela admirativ, ca o vietate sălbatică... neîncorsetat de cutume, reglementări cretine... scriere academică... ci liber, autodidact, performant prin dăruirea totală față de cunoaștere... În scrierile lui simți că îi pasă de cele ce se întâmplă, că este om și simte, că nu este indiferent, că flacăra esențială pentru orice creativitate nu a fost ucisă în el prin mecanisme de constrângere atât de perfid răspândite în societatea modernă.

Trailing America's Rarest Bird (the part about the ivory-billed woodpeckers): „this is more than an essay about seeing a rare bird; it is about extinction, the terrible finality of the death of a species: „Unlike the last passenger pigeon, which officially expired at the Cincinnati Zoo at 1:00 p.m. Central Standard Time, September 1, 1914, no one will know the exact time of the ivory-bill's passing.” pg. 126, Roger Tory Peterson – A Biography, Douglas Carlson, University of Texas Press, Austin, 2007.

Atingea orice fel de subiecte ornitologice, și puncta esența lucrurilor la un mod aparte, care îi caracterizează formulările. Simți că avea o lejeritate în a scrie, nu avea crisparea aceea savantoidă, cea asociată cu pretențiile date de poziția în ierarhia oficială... ci lejer Peterson povestește, în așa fel încât cititorul are răbdarea să îi parcurgă paginile articolelor și cărților, înțelege ideile, și percepe și cauzele care au stat la baza formulării lor în cuvinte. Are capacitatea de a scrie destul de concis și totuși ușor de citit... textele sunt construite rațional, ideile curg fluent, explicațiile atingând punctele care contează – pentru a ajunge la un fel de concluzie, un fel de verdict despre situația analizată în acel articol. Unele dintre idei revin în numeroase variante în diferitele lui scrieri, ai putea zice un fel de „auto-plagiat” dacă ai utiliza

nomenclatura cretinilor academitruci care trebuie să se screamă până formulează o frază tâmpită care nu zice aproape nimic și care oricum nu o să fie citită de aproape nimeni.

“Peterson had written the story of the flicker springing to life in dozens of essays but never with more passion than he did in 1992: “I thought [the flicker] was dead. Gingerly I poked it. Instantly it exploded into life, jerked its head free of its feathers, looked at me with wild eyes, than took off with a flash of golden wings. What had seemed like an inert, dead thing was very much alive. It was like resurrection – an affirmation of life. Ever since, birds have seemed to me to be the most vivid expression of life. The natural world became my ‘real’ world.”” pg. 244-245, Roger Tory Peterson – A Biography, Douglas Carlson, University of Texas Press, Austin, 2007.

Dacă analizăm modul lui de a scrie, avem ce învăța din stil... ceva care pe la noi nu a existat și nu există nici azi. Poate nici nu o să fie. Adică, pe la noi ori era cineva ornitolog cu pretenții, care tinde să se rezume la aspecte cât mai de detaliu privind viața păsărilor – descrise sec în cvasitotalitatea cazurilor, ori era scriitor care nu prea are mare contact cu realitățile științifice de actualitate ci preferă fanteziile în care naturalul și realitatea de orice fel erau background-uri opționale, modificabile în scop artistic. Implementat masiv, efectul acestei dihotomii – științific-sec versus artistic-ireal, a dus la o situație în care textele științifice erau rezervate specialiștilor (pe care îi numeri pe degete... sau pe un singur deget...), iar textele mai literare-eseistice erau în afara oricărui interes naturalistic. Din lipsa unor creatori de știință cu veleități artistice sau a unor artiști cu preocupare științifică (așa cum este Peterson), nu au fost create opere adecvate și convingătoare de educare științifică eficientă a publicului larg în domeniul naturalistic... cele apte să trezească interesul tinerilor pentru domeniu, cele apte să creeze o imagine publică atractivă pentru biologie, geologie, pentru ornitologie sau teriologie, pentru orice domeniu de studiere a fenomenelor naturii. Pe la noi, științele naturii au rămas o preocupare a unor grupuri infinitezimale din populație... iar nivelul de incultura în domeniul științific naturalistic este strigător la cer. Mai mult decât atât, prin spațiul carpato-danubiano-pontic – lipsa unor scrieri de genul celor create de Peterson a făcut ca multe dintre subiectele esențiale ale ornitologiei, protecției naturii, ecologiei, ecologismului să nu fie formulate defel, nici de experții-muți, nici de ornitologii-savanți, nici de naturaliști-consultanți-zilieri la marile proiecte de agresare a naturii.

Peterson... cum de a ajuns atât de mare, cunoscut și recunoscut în domeniul ornitologiei și mult mai larg... fiind unul dintre pilonii de bază pe care a apărut mișcarea ecologistă modernă? Pentru că a pus suflet! A pus suflet în tot ce a desenat, în tot ce a pictat, în tot ce a scris și în ce a zis. A pus sufletul lui, fără rezerve, până la capăt.

AUTOR ©

[dr. Peter Lengyel](#)

PS. Te poți întreba oare cum era dacă și prin societatea de la noi exista un Peterson, apt să producă acele publicații despre păsări & natură... oare ce efecte aveau ele? Dar, nu e de ajuns să existe persoana capabilă să le creeze, ci mai este nevoie și de o societate umană aptă să perceapă cele scrise, cele desenate, cele fotografiate. Te poți întreba cam ce se întâmpla cu un individ similar lui Peterson, care se năștea în peisajele noastre, tot în anul 1908 și era la fel de sărac, la fel de talentat și la fel de interesat de natură? Pe aici nu exista nici Audubon Society, nici 4 milioane de oameni care să cumpere prima lui carte cu păsări – după care au urmat zeci de alte titluri; probabil că ajungea salăhor la Caracal, sau zugrav la Dorohoi spre exemplu; sau paznic; nimeni nu ar fi auzit de el vreodată.

SURSA:

[Peter Lengyel Blog](#)